

Asia: Asia VN/25733/2021

Suomen digitaalinen kompassi, 2. luonnos

Kansallinen digikompassi kokonaisuutena

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra kiittää mahdollisuudesta lausua Suomen digitaalisen kompassin toisesta luonnoksesta. Sitra on aktiivisesti osallistunut kansallisen digitaalisen kompassin valmisteluun ja antoi ensimmäisestä luonnoksesta lausunnon toukokuussa 2022. [1] Sitran keskeiset huomioidut on koottu alle:

(1) Reilun datatalouden periaatteet, mukaan lukien vastuullisuus ja yksilöiden oikeudet, on kiitettävästi ilmaistu osana digikompassin arvoja.

(2) Kompassin ilmasto- ja ympäristöulottuvuutta tulee merkittävästi vahvistaa, jotta se noudattaa Suomen ICT-alan ilmasto- ja ympäristöstrategiaa. Hiilikädenjälki nousee luonnoksessa hyvin esille, mutta sen lisäksi tulee asettaa tavoite ja toimenpiteet myös hiilijalanjäljen pienentämiselle.

(3) Sitra pitää tärkeänä, että osana kansallisen digitaalisen kompassin tavoitteiden toimeenpanoa kehitetään mittareita, jotka tukevat toteutuksen ja kehittymisen seurantaan. Sitran Datatalouden tiekartta -projektissa luodaan mittaristo tarjoamaan tilannekuvaa datatalouskehityksestä ja tukemaan kehityksen ennakoimista. Mittaristo on tarkoitettu niin yksityisen, julkisen sektorin toimijoiden kuin ihmistenkin käyttöön. Sitra toivoo mittariston tukevan myös Suomen digitaalisen kompassin vaikuttavuuden arviointia.

(4) Sitra korostaa, että demokratian kehittyminen on perusteltua nostaa vahvemmin esille osa-alueessa erityisesti suhteessa sivistykseen ja perustaitoihin, huomioiden myös digitalisaation ja digitaalisen osaamisen mahdollisuudet demokratian kehittämiseksi (esimerkiksi päätöksenteon prosessien uudistaminen, valtionhallinnon yhteistoiminnan jatkuva kehittäminen, ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksien parantaminen).

(5) Sitran näkemyksen mukaan Suomella on hyvät valmiudet avoimiin standardeihin perustuvien data-avaruuksien kehittämisessä. Siksi onkin tärkeää, että Suomen tavoitetaso on riittävän korkea myös suhteessa EU-tason minimivaatimuksiin. Tämän suhteen on tärkeä huomioida Suomen mahdollisuudet vahvistaa edelläkävijäasemaansa globaalisti datan hyödyntäjänä ja toimijana EU:n

data-avaruuksissa. Esimerkiksi Gaia-X -hankkeessa, jonka suomalaista toimintaa Sitra luotsaa, on tunnistettavissa data-avaruudet, joissa Suomella on mahdollisuudet edelläkävijyyteen.

Kompassissa on hyödynnetty ja huomioitu Sitran selvityksiä, projekteja ja aloitteita. Esimerkiksi Sitran tammikuussa 2022 julkaisemaa muistiota Suomen vahvuuksista, haasteista ja mahdollisuuksista datatalouden rakentamisessa on käytetty taustapaperina Suomen digitaalisen kompassin valmistelussa. [2] Sitra haluaa myös jatkossa tukea kompassin toteuttamista sekä kompassin ja Sitran aloitteiden yhteensovittamista.

(A) Digitaalisen kompassin arvot

Lausudessaan ensimmäisestä luonnoksesta Sitra korosti digitalisaatiota yhteiskuntaa poikkileikkaavana ilmiönä, joka vaatii yli sektorien menevää johtamista ja yhteistyötä. Sitra pitää tärkeänä, että kansallinen digitaalinen kompassi luo tahtoa ja tilannekuvaa laajasti yhteiskunnassa.

Kansallinen digitaalinen kompassi on tervetullut työkalu valtionhallinnolle luotsata tätä kehitystä yli hallituskausien pitkäjänteisesti. Lisäksi on tunnistettava digitaalisen kompassin arvo työkaluna laajemmin niin julkishallinnolle (paikallis- ja aluehallinto) kuin muille toimijoille yksityisellä ja kolmannella sektorilla. Parhaimmillaan kompassi voi tarjota yhteistyömallin, jossa hallinto yhdessä muiden toimijoiden kanssa seuraa asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä suunnittelee niiden edistämiseksi tarvittavia toimenpiteitä.

Sitra painotti aiemmassa lausunnossaan ekologista kestävyttä ja ihmiskeskeistä digitalisaatiota kompassin läpileikkaavina teemoina, joiden tulee näkyä vahvasti kompassin jokaisella osa-alueella niin strategisina tavoitteina kuin avaintuloksina. Reilun datatalouden periaatteet ovat kiitettävästi ilmaistu osana digikompassin arvoja. Kokonaisuuden ymmärrettävyyden kannalta olisi huolehdittava siitä, että datatalous on ilmaistu osana digitalisaatiota eikä toisistaan erillisinä osa-alueina, kuten on nyt tehty luonnoksessa.

(B) Ekologinen kestävyys

Kestävyys on yksi digitaalisen kompassin arvoista, ja se pitää sisällään sosiaalisen ja taloudellisen kestävyden lisäksi ekologisen ulottuvuuden. Ekologisen ulottuvuuden osalta on hyvä, että luonnoksessa nostetaan esiin hiilikädenjälki eli tuotteiden prosessien tai palveluiden päästövähennyspotentiaali. Se on perusteltua digitaalisen ja vihreän kaksoissiirtymän tavoitteiden saavuttamiseksi. Samaan aikaan Sitra peräänkuuluttaa merkittävästi vahvempia kirjauksia ICT-alan ilmasto- ja ympäristötoimista.

Suomi julkaisi ensimmäisenä maailmassa vuonna 2021 kansallisen ICT-alan ilmasto- ja ympäristöstrategian, [3] joka on herättänyt maailmalla ja erityisesti Euroopassa mielenkiintoa ja poikanut myös kansallisesti hyviä, ekologisesti kestävämpiin digitaalisiin ratkaisuihin liittyviä jatkotoimia. Kyseinen strategia ja sen myötä nousseet uudet ympäristöystävällisemmät kehityssuunnat (esimerkiksi ”vihreä koodi” eli resurssitehokkaammat ohjelmistoratkaisut, jotka vaativat vähemmän tallennustilaa, vähemmän laskentaa ja vähemmän tiedonsiirtoa) eivät kuitenkaan nouse edes mainintana nykyisessä digitaalisen kompassin luonnoksessa.

Ekologinen kestävyys nousee digitaalisessa kompassissa esille hyvin yksipuolisesti keskittyen pääasiassa siihen, miten uusien teknologioiden ja digitaalisten ratkaisujen avulla voidaan tuottaa ympäristöhyötyjä synnyttäviä uusia digitaalisia palveluita ja sitä kautta tuottaa hiilikädenjälkeä asiakkaille. Kompassissa ei tuoda mitenkään esille ICT-alan ja digitaalisen teknologian voimistuvan käytön aiheuttamaa kasvavaa energiankulutusta ja sen pienentämistä muun muassa resurssitehokkaampien digitaalisten palveluiden avulla (mukaan lukien datankäytön optimointi).

Lisäksi resurssitehokkaampien digitaalisten palveluiden ja ratkaisujen edistäminen edellyttää nykyistä parempia mittareita mutta myös osaamista niin digitaalisten palveluiden suunnittelijoiden ja tuottajien kuin digitaalisten palveluiden ostajien taholta. Toistaiseksi mm. käytönaikainen energiankulutus ei ole ollut kriteerinä ohjelmistokehityksessä. Hyviä esimerkkejä Suomesta on olemassa, mutta digitaalisen kompassin on syytä vauhdittaa kehitystä. [2]

Vallitseva kestävyyskriisi ja erityisesti Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut Euroopan energiatilannetta, joten ICT-alan ja digitaalisen teknologian kasvavan käytön aiheuttama lisääntyvä energiankulutus ja sen pienentäminen tulee olla keskeisesti mukana digitaalisessa kompassissa. Kompassissa tulee asettaa tavoitteet ja toimenpiteet myös nykyistä fiksummin tuotetuille, resurssitehokkaammille ja ympäristöystävällisemmille digitaalisille ratkaisuille. Oikealla tavalla edistettynä Suomi voi tätä kautta nousta maailmalla edelläkävijäksi ei vain uusien digitaalisen ja vihreän kaksoisiirtymän ratkaisujen vaan myös resurssitehokkaiden digitaalisten palveluiden ja ratkaisujen kehittäjänä, synnyttäen myös sitä kautta positiivista hiilikädenjälkeä.

Yleisiä ehdotuksia ekologisesta kestävyudesta digitaalisen kompassin luonnokseen (tavoite- ja avaintuloskohtaiset huomiot esitetty myöhemmin lausunnossa):

- Taulukko X (s. 8): SWOT-analyysissa tulisi näkyä ICT-alan ja digitaalisen teknologian kasvavan käytön aiheuttama lisääntyvä energiankulutus ja materiaalien kulutus sekä fiksumpien, ympäristöystävällisempien ja resurssitehokkaampien digitaalisten palveluiden potentiaali säästää ympäristöä ja energiaa verrattuna perusuraan.
- Vihreä siirtymä luo Suomelle mahdollisuuksia -kappale (s.14): Vihreä koodi olisi mainittava ratkaisuihin.

- Osio 3 Digikompassi Suomen suunnannäyttäjänä globaalissa kehityksessä (s. 18): Lauseen ”tavoitteena on tukea digitalisaatiota edistävää toimintaympäristöä siten, että se kannustaa elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien investointeja ja digitalisaation hyödyntämistä” tulisi näkyä korostetusti myös julkishallinnon rooli elinkeinoelämän rinnalla, ja lauseen loppuun olisi hyvä lisätä maininta digitaalisen ja vihreän kaksoissiirtymän edistämisestä.
- Kuvaan toimintaympäristön globaaleista muutoksista, kansallisista muutostyökaluista ja Suomen digitulevaisuudesta (s. 18) olisi lisättävä ”Toimintaympäristömme globaalit muutokset” alle myös ekologinen kestävyyskriisi, joka väistämättä vaikuttaa tai jonka väistämättä tulisi vaikuttaa ja näkyä Suomen digitulevaisuudessa ja digikompassissa.
- Kappale 3.1 Arvot digikompassin pohjana (s. 19): Digitaalisen kompassin arvojen kuvauksessa kohdassa kestävyys korostuu taloudellinen kestävyys, kun taas ekologinen kestävyys jää vain taustalle. Taloudellinen kestävyys on kuitenkin pitkällä tähtäimellä riippuvainen ekologisesta kestävydestä. Lisäksi lause ”Kansalaisten kasvava ymmärrys siitä, miten hyvinvointi on sidoksissa luonnon kantokykyyn luo edellytyksiä ekologisten kestävyys edistämiseksi ja sen yhteiskunnalliselle hyväksyttävyydelle” tulisi korjata alkamaan seuraavasti: ”Kansalaisten, yritysten ja päättäjien kasvava ymmärrys...”
- Lisäksi vastuullisuus on yleisesti ymmärrettävissä luonnoksen määrittelyä laajemmin. Digitaalisen kompassin yhteydessä vastuullisuus käsittää lähinnä dataan ja erityisesti yksilöiden oikeuksiin liittyvän vastuullisuuden, minkä vuoksi voisi harkita esimerkiksi ”datavastuullisuuden” soveltuvuutta selkeämpänä määritelmänä.

(C) Seuranta

Sitra kannattaa, että digitaalinen kompassi tehdään selontekona. Myös tulevat isommat päivitykset kompassiin tulisi toteuttaa selontekoina ja syklisesti, kuten tulevaisuus- ja turvallisuusselontekojenkin kohdalla. Syklisten päivitysten lisäksi on tärkeää varmistaa mahdollisuus siihen, että digitaalisen kompassin sisältöjä voidaan tarkastella ja tarvittaessa muuttaa ketterästi esimerkiksi vuosittain.

Sitra pitää tärkeänä, että osana kansallisen digitaalisen kompassin tavoitteiden toimeenpanoa kehitetään mittareita, jotka tukevat toteutuksen ja kehittymisen seurantaan. Nykyiset mittarit digitalisaation ja datatalouden seuraamiseksi (esimerkiksi DESI) eivät ole tähän riittäviä (esimerkiksi investointien tuottavuuden arviointi ei ole riittävällä tasolla), minkä vuoksi Sitra näkee mittareiden jatkokehittämisen tarpeellisena.

Lisäksi tarvitaan tulevaisuutta luotaavia indikaattoreita ja ennakointitietoa yhteiskunnan eri tasoilla päättäjien ja muiden toimijoiden tueksi (esimerkiksi osaajien riittävyyden arviointi eri osa-alueilla, ja uudet ilmiöt, kuten web3) [4]. Sitran Datatalouden tiekartta -projektissa luodaan mittaristoa tarjoamaan tilannekuvaa datatalouskehityksestä ja tukemaan ennakointia sen kehittymisestä. Mittaristo on tarkoitettu niin yksityisen ja julkisen sektorin toimijoiden sekä ihmisten käyttöön, ja Sitra toivoo sen tukevan myös Suomen digitaalisen kompassin vaikuttavuuden arviointia.

Sitra korostaa, että luonnoksen strategisten tavoitteiden ja avaintulosten laatu on tärkeämpää kuin niiden määrä. Osaa avaintuloksista tulee vielä hioa konkreettisemmiksi ja tarkkarajaisemmiksi (esimerkiksi lähtötason kirjaaminen suhteessa tavoitteeseen), jotta ne ohjaavat kehitystä haluttuun suuntaan ja niiden toteutumista voidaan asianmukaisesti seurata. Sitra esittää jäljempänä tarkennusehdotuksia kompassin jokaiselle osa-alueelle.

[1] Kristo Lehtonen et al. Sitran lausunto Suomen digitaalisen kompassin luonnoksesta. Sitra. Kesäkuu 2022. <https://www.sitra.fi/artikkelit/sitran-lausunto-luonnoksesta-suomen-digitaaliseksi-kompassiksi/>

[2] Kati Ahvonen et al. Suomen vahvuudet, haasteet ja mahdollisuudet datatalouden rakentamisessa: Mitä Suomi voi oppia datatalouden edelläkävijämailta. Sitran muistio. Tammikuu 2022. <https://www.sitra.fi/julkaisut/suomen-vahvuudet-haasteet-ja-mahdollisuudet-datatalouden-rakentamisessa/>

[3] LVM. ICT-alan ilmasto- ja ympäristöstrategia. Maaliskuu 2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162910>

[4] Kristo Lehtonen et al. Web 3.0 ja eteneminen kohti uutta internetiä – Mistä on kyse ja mitä se meille tarjoaa? Sitra. Maaliskuu 2022. <https://www.sitra.fi/artikkelit/web-3-0-ja-eteneminen-kohti-seuraavan-sukupolven-internetia-mista-on-kyse-ja-mita-se-meille-tarjoaa/>

Osaaminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Sitra korostaa, että demokratian kehittyminen on perusteltua nostaa vahvemmin esille osa-alueessa erityisesti suhteessa sivistykseen ja perustaitoihin. Digitaalinen osaaminen keskittyy nykyisellään pitkälti palvelujen kehittämiseen, yritysten toimintaedellytysten parantamiseen ja osaavaan työvoimaan. Näiden lisäksi tulisi huomioida myös digitalisaation ja digitaalisen osaamisen mahdollisuudet demokratian kehittämiseksi eli esimerkiksi päätöksenteon prosessien uudistamiselle, valtionhallinnon yhteistoiminnan jatkuvalla kehittämiselle sekä kansalaisten osallistumismahdollisuuksien parantamiselle. Nykyisellään esimerkiksi valtionhallinto näyttäytyy luonnoksessa lähinnä digitalisaatiokehitystä kanavoivana tahona, joka on itse ikään kuin kehityksen ulkopuolella.

Sitra ehdottaa lisäämään esimerkiksi johdantoon maininnan asiasta organisaatioiden kehittymisen, sujuvien palvelujen, ja kilpailukyvyyn parantamisen perään yhdellä virkkeellä (esimerkiksi ”digitaalinen sivistys ja digitaaliset perustaidot parantavat ihmisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia ja kirittävät suomalaista demokratiaa uudistumaan”). Tätä näkemystä tukevat muun muassa Sitran Digivalta-selvitys, joka pureutui digitalisaation mahdollistamiin tapoihin vaikuttaa päättäjiin heidän tietämättään, [5] ja Mediavälitteinen yhteiskunnallinen vaikuttaminen -

julkaisu, joka tarkastelee mahdollisia tulevaisuuskulkuja digitaalisen kompassin kannalta aiheellisen vuoden 2030 perspektiivistä. [6]

Näiden lisäksi Sitran näkemyksen mukaan luonnoksessa tulisi huomioida myös digitalisaation ja digitaalisen osaamisen mahdollisuudet demokratian kehittämiseksi eli esimerkiksi päätöksenteon prosessien uudistamiselle, valtionhallinnon yhteistoiminnan jatkuvalle kehittämiseksi sekä kansalaisten osallistumismahdollisuuksien parantamiselle. Käytännössä nämä tarkoittaisivat esimerkiksi päätöksentekoprosessien läpinäkyvyyden ja avoimuuden, seurattavuuden ja kansalaisvuorovaikutuksen parantamista. Tähän liittyy myös keskeisesti päätöksenteon tiedolla johtamisen vahvistaminen, mikä nousi esille muun muassa Sitran selvityksissä. [7]

Digitaalisen sivistyksen avaintulokseksi voisi lisätä, että digitaalisesti sivistynyt toimintaympäristö madaltaa yhteiskunnallisen osallistumisen kynnyksiä, olipa kyse osallistumisesta julkiseen keskusteluun tai muusta yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Mittarina voisi toimia esimerkiksi kyselytutkimusten tulokset siitä, miten verkon vihapuhe vaikuttaa halukkuuteen ottaa kantaa asioihin tai asettua ehdolle vaaleissa.

Digitaalisen osaamisen strateginen tavoite, joka pyrkii tekemään Suomesta tunnetun ja houkuttelevan teknologia-alan koulutuksen, tutkimuksen ja investointien keskuksena on tervetullut. Sitra ehdottaa, että tähän tavoitteeseen sulautetaan myös tavoite yritysten digitalisaation osa-alueesta (luonnoksen tavoite 13: ”Suomessa on globaalisti houkuttelevia teknologian osaamiskeskittymiä valituilla alueilla”).

Digitaalisen osaamisen avaintuloksiin olisi Sitran näkemyksen mukaan syytä nostaa resurssitehokas ohjelmistokehitys eli ns. vihreä koodaaminen sekä kestävien digitaalisten palveluiden hankintaosaamisen kehittäminen. Tämä vaatii lisäksi mittarit resurssitehokkaiden digitaalisten ratkaisujen suorituskyvyn mittaamista varten.

Kansallisen resilienssin määrittely ja varmistaminen on vaikeatulkintainen (”Kansallinen resilienssi digiosaamisen sekä koulutuksen ja tutkimuksen infrastruktuurin osalta on määritelty ja varmistettu”). Sitra ehdottaakin tämän avaintuloksen poistamista luonnoksesta.

[5] Tiina Härkönen et al. Digivallan jäljillä: Miten datan avulla voidaan vaikuttaa päättäjiin ja ohjata maailmaa. Sitran selvityksiä 208. Toukokuu 2022. <https://www.sitra.fi/julkaisut/digivallan-jaljilla/>

[6] Hannu-Pekka Ikäheimo ja Jukka Vahti. Mediavälitteinen yhteiskunnallinen vaikuttaminen: Murros ja tulevaisuus. Sitran selvityksiä 178. Tammikuu 2021. <https://www.sitra.fi/julkaisut/mediavälitteinen-yhteiskunnallinen-vaikuttaminen/>

[7] Jouni Backman. Miten Suomessa säädetään laki. Selvitys lainsäädäntöprosessista ja sen johtamisesta. Sitran selvityksiä 198. Marraskuu 2021. <https://www.sitra.fi/julkaisut/miten-suomessa-saadetaan-laki/>

Lea Konttinen. Miten EU-lainsäädännöstä päätetään Suomessa? Selvitys EU-lainsäädäntöprosessista ja siihen osallistumisesta. Sitran selvityksiä 209. Toukokuu 2022. <https://www.sitra.fi/julkaisut/miten-eu-lainsaadannosta-paatetaan-suomessa/>

Digitaalinen infrastruktuuri

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Digitaaliset infrastruktuurit -osa-alueessa datataloutta koskevan osion nimeä on asianmukaista tarkentaa, esimerkiksi ”datatalouden toimintaympäristö”, jolloin infrastruktuuri ja esimerkiksi yritysten kyvykkyydet toimia datataloudessa ovat johdonmukaisesti käsitelty omina osa-alueinaan. Sitran näkemyksen mukaan Suomella on hyvät mahdollisuudet vahvistaa paikkansa kärkipelaajana kansainvälisillä markkinoilla eurooppalaisen pehmeän infrastruktuurin ja yhteentoimivuuden kehittämisessä. Tältä osin osion strateginen tavoite (”suomalainen datatalous on globaali edelläkävijä 2030”) voisi olla selkeämmin muotoiltu, esimerkiksi ”suomalaiset ovat globaaleja edelläkävijöitä datataloudessa 2030”, mikä sopisi kuitenkin luontevimmin yritysten osa-alueen alle.

Avoimiin standardeihin perustuvien data-avaruuksien kehittämisessä Suomella on hyvät valmiudet, minkä vuoksi on tärkeää, että Suomen kunnianhimoitaso on riittävän korkea myös toimiessa yhteisillä EU:n sisämarkkinoilla ja suhteessa EU-tason minimivaatimuksiin. Tämän suhteen on tärkeä huomioida Suomen mahdollisuudet erottua maailmalla datan hyödyntäjänä ja toimijana EU:n data-avaruuksissa. Esimerkiksi Gaia-X -hankkeessa, jonka suomalaista toimintaa Sitra luotsaa, on tunnistettavissa data-avaruudet, joissa Suomella on mahdollisuudet edelläkävijyyteen.

Rahoituksessa kansallisen vastinraha on keskeinen kilpailutekijä Suomelle, sillä sen saatavuus määrittää, voiko suomalainen toimija osallistua EU-hankkeisiin. Nyt vastinrahan puute on tunnistettu haasteeksi suomalaisille toimijoille osallistua eurooppalaiseen yhteistyöhön ja hyvien käytäntöjen skaalautumiselle. Sitra ehdottaa avaintulokseksi kansallisen vastinrahan varmistamista, kuten luonnoksen SWOT-analyysissä on jo tunnistettu, sekä pysyvää mallia EU-hankkeiden valmistelun ja rahoittamisen tueksi.

Digitaalisen infrastruktuurin strategisessa tavoitteessa kestävyuden määrittely jää avoimeksi (”Suomessa on käytössä kattavat, turvalliset ja kestävät tietoliikenneyhteydet sekä palvelin- ja laskentainfrastruktuuri”). Ekologiseen kestävyyteen liittyvät avaintulokset jäävät myös osa-alueessa hyvin vähäisiksi, sillä vain datakeskusinvestointeja koskeva tulos on luettavissa siihen kuuluvaksi. Tosin tämäkin tulos vaatii selvennystä sen suhteen, miten määritellään kansallista hiilineutraalisuustavoitetta edistävä datakeskusinvestointi.

Yritysten digitalisaatio

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Yritysten roolin tunnistaminen keskeiseksi ajuriksi digitaalisessa ja vihreässä kaksoisiirtymässä digitaalisen kompassin luonnoksessa on kannatettava. Samalla luonnokseen olisi hyvä tarkentaa tai lisätä, että hiilikädenjäljen kasvattamisen lisäksi digitaalisten ratkaisujen ja palveluiden hiilijalanjäljen pienentämisen tulee myös olla tavoitteena. Yritysten tulee pyrkiä tuottamaan, ostamaan ja tarjoamaan vain resurssitehokkaasti suunniteltuja ja toteutettuja digitaalisia palveluita ja ratkaisuja. Pelkkä hiilikädenjälkeen keskittyminen ei vie kehitystä oikeaan suuntaan eikä riittävän nopeasti. Vihreään koodaamiseen liittyvää osaamista tulee samalla lisätä.

Sitra ehdottaa, että digiteknologiat uudistumisen ajureina -osiolla olisi yksi strateginen tavoite ("datatalous ja datapohjainen arvontuonti yritysten liiketoiminnassa kasvaa") ja että toinen tavoitteista sulautuisi osaamisen osa-alueeseen, kuten aiempaan lausunnossa esitetty.

Avaintulos lausunnossa esitettyjen avainteknologioiden ympärille muodostuneiden tutkimusekosysteemien tai osaamiskeskittymien koon kasvusta on tervetullut. Lisäksi muiden ekosysteemien kehittyminen vaatii Sitran näkemyksen mukaan tavoitteellista tukea. Sitran Kilpailukykyä datasta -projekti edistää suomalaisten innovaatioekosysteemien kehittymistä ja kasvamista. Tavoitteena on löytää toimintamalleja ja käytännön työkaluja, joiden avulla innovaatioekosysteemit onnistuvat paremmin datan hyödyntämisessä ja jakamisessa.

Avaintulos yritysten ICT-investointien määrän kasvusta on tervetullut, minkä lisäksi avaintuloksesta tulee käydä ilmi kyseisten investointien tuottavuus.

Digitaaliset julkiset palvelut

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Luonnos tunnistaa onnistuneesti julkisen hallinnon ohjaavan roolin ja julkisten hankintojen potentiaalinen tukea ekologisempien digitaalisten ratkaisujen kehittämistä ja valintojen tukemista. Tämä vaatii kuitenkin hankintaprosessien ja -osaamisen täydentämistä ekologisella vaikutustenarvioinnilla. Sitra tukee avaintulosta luvituksen lyhentämisestä erityisesti vihreän siirtymän hankkeissa.

Suomessa on käynnissä vuoden 2022 loppuun asti hanke, joka selvittää julkisen sektorin palvelujen digitalisaation ilmasto- ja ympäristövaikutuksia, kartoittaa menetelmiä niiden arvioimiseksi ja ennakoimiseksi ja luo viitekehystä, joka tukee julkisten palveluiden digitalisaation systeemisten ympäristövaikutusten arvioinnin toimintamallin luomista. Tämän hankkeen tulokset tulee hyödyntää ja ottaa käyttöön tulevaisuudessa, kun luodaan uusia julkisia digitaalisia palveluita. [8]

Vaikka vihreä siirtymä on mainittu strategisen tavoitteen otsikossa, se ei näy tavoitteen 17 määrittelytekstissä. Vihreä siirtymä saisi olla vahvemmin esillä tavoitteen avaintuloksissa esimerkiksi siten, että ne ohjaisivat julkista hallintoa kehittämään ja tarjoamaan suomalaisille aiempaa resurssitehokkaampia ja siten ympäristöystävällisempiä digitaalisia palveluita. Lisäksi avaintulos

vihreää siirtymää edistävästä julkisista hankinnoista on vaikeatulkintainen ja vaatii konkreettisemman muotoilun.

[8] Julkisten palveluiden kestävä digitalisaatio: Ilmasto- ja ympäristövaikutukset.
<https://tietokayttoon.fi/sv/-/julkisten-palveluiden-kestava-digitalisaatio-ilmasto-ja-ymparistovaikutukset>

Toivanen Meeri
Sitra